

Konference

HOSPITALITY BRNO

Tělem k duši

Péče o člověka ve zdravotnických službách
pod záštitou biskupa brněnského Mons. ThLic. Vojtěcha Cikrleho

Sál Milosrdných bratří Vídeňská 7
středa 12.11. 2014

DUCHOVNÍ POTŘEBY NEMOCNÝCH V OŠETŘOVATELSKÉM PROCESU

S. TOBIA MIROSLAVA MATĚJKOVÁ

ČESKÁ PROVINCE KONGREGACE MILOSRDNÝCH SESTER SV. KŘÍŽE

Z HISTORIE OŠETŘOVATELSTVÍ

- **Nemoc** - důsledek nepříznivého působení nadpřirozených sil
– šamani a kněží
- **Mytologie** - bohové lékařství: **Imhotep, Serapis, Asklépius**
- **Řecko** – 5. stol. př. Kr. – filosofie, lékařství – **Hippokratés**
- **Řím** - antický – lékařství doménou otroků
- císařský – organizace lékařské vědy – **Galén**, 2. stol. po Kr.
iatrēia v domech lékařů
valetudinária pro oš. zemědělců, otroků, vojáků
- péče za úplatu, milosrdenství je slabost

JINÉ KULTURY

- **Judaismus** – služba nemocnému a trpícímu je úkonem spravedlnosti, odpovídající Zákonu
- **Arabská kultura – Avicenna (980-1037) Muhammad (7. stol.)**
postoj k utrpení je určen determinismem – zábrany proti projevům solidarity s nemocným trpícím
- **Hinduismus** – reinkarnace ústící do nirvány
člověk je sám vinen vlastním utrpením, soucit s ním nemá význam
- **Buddhismus** – vykořenit utrpení odpoutáním se od světa
forma odpoutání může být i činit dobro druhému,
tj. zachránit sebe

PŘÍNOS KŘEŠŤANSTVÍ

- **Křesťan – obrazem Boha, který s láskou pečuje o všechny následovník Krista, který je trpícím velmi blízko**
- **Ježíš uzdravuje nemocné – uzdravení tělesné a vnitřní *salus* – zdraví, spása**
- **Skutky tělesného milosrdenství:**
sytit hladové, hostit toho, kdo nemá střechu nad hlavou, odívat ty, kteří nemají co na sebe, navštěvovat nemocné a vězněné, pohřbívat mrtvé, dávat almužnu chudým
- **Skutky duchovního milosrdenství:**
učit, radit, těšit, posilovat, odpouštět, všechno trpělivě snášet

MILOSRDENSTVÍ (LK 10,25-37)

"Jeden člověk šel z Jeruzaléma do Jericha a padl do rukou lupičů; ti jej obrali, zbili a nechali tam ležet polomrtvého.

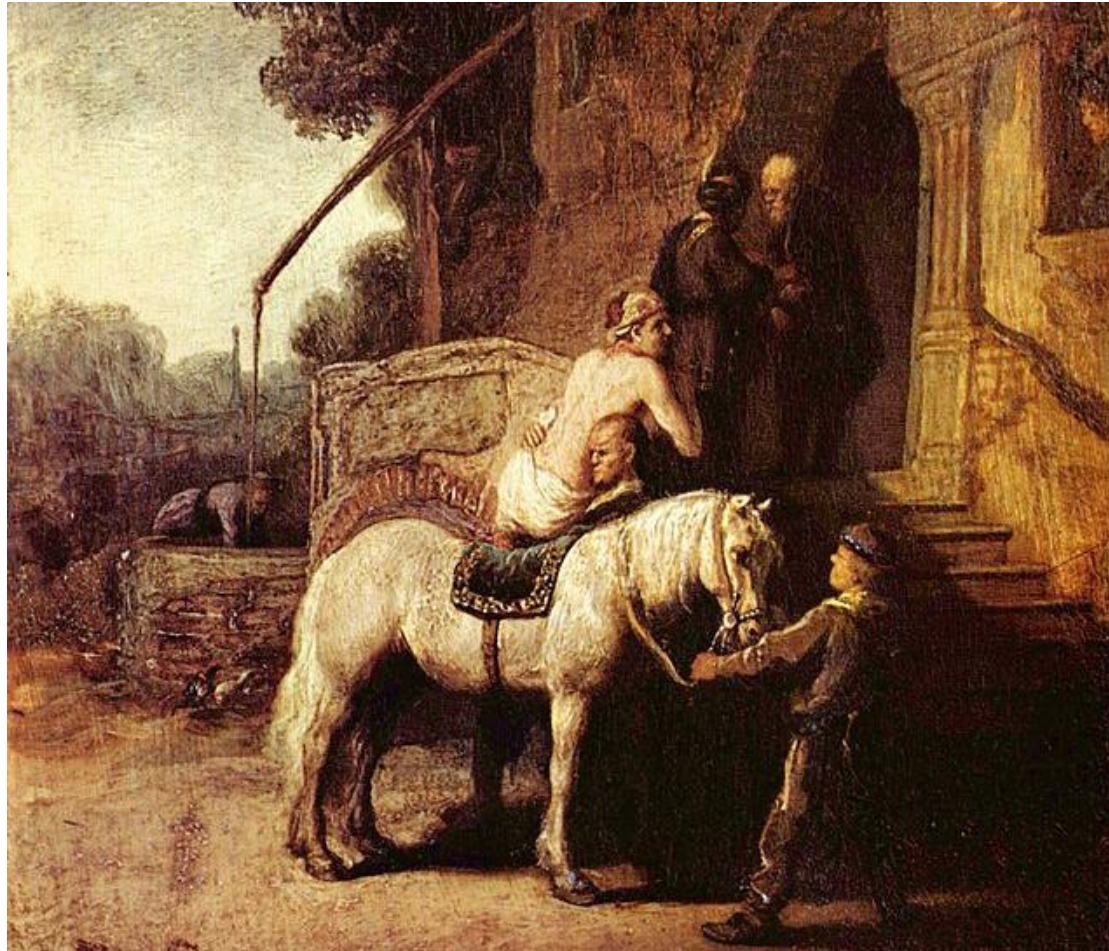
Náhodou šel tou cestou kněz, ale když ho uviděl, vyhnul se mu.

A stejně se mu vyhnul i levita,

když přišel k tomu místu a uviděl ho.

Ale když jeden Samařan na své cestě přišel k tomu místu a uviděl ho, **byl hnut soucitem;**

přistoupil k němu, ošetřil jeho rány

olejem a vínem, **obvázal mu je, posadil jej na svého meška, zavezl do hostince a tam se o něj staral.**

Druhého dne dal hostinskému dva denáry a řekl:

‘Postarej se o něj, a bude-li tě to stát víc, já ti to zaplatím, až se budu vracet.’

Kdo z těch tří, myslíš, byl bližním tomu, který upadl mezi lupiče?"

Zákoník odpověděl: "Ten, který prokázal milosrdenství."

Ježíš mu řekl:

"Jdi a jednej také tak."

<http://cs.wikipedia.org/wiki/>

Podobenství_o_milosrdném_Samaritánovi#mediaviewer/File:Rembrandt_Harmensz._van_Rijn_033.jpg

PŘÍNOS KŘEŠŤANSTVÍ

- 5-10. stol. - rozvoj mnišského a klášterního lékařství
- od 11. stol. - řeholní řády zakládají špitály
pro poutníky, chudé a nemocné
- od 14. stol. – nemocnice zakládány rovněž panovníky,
městy, státem...
soukromými nebo právníckými osobami...

PŘÍNOS KŘESŤANSTVÍ

Muzeum umění, Olomouc; dřívější špitál a později nemocnice

FLORENCE NIGHTINGALE

- Krymská válka (1853-1856)
- „Bůh promluvil ke mně a vyzval mě do svých služeb“

FLORENCENCE NIGHTINGALE

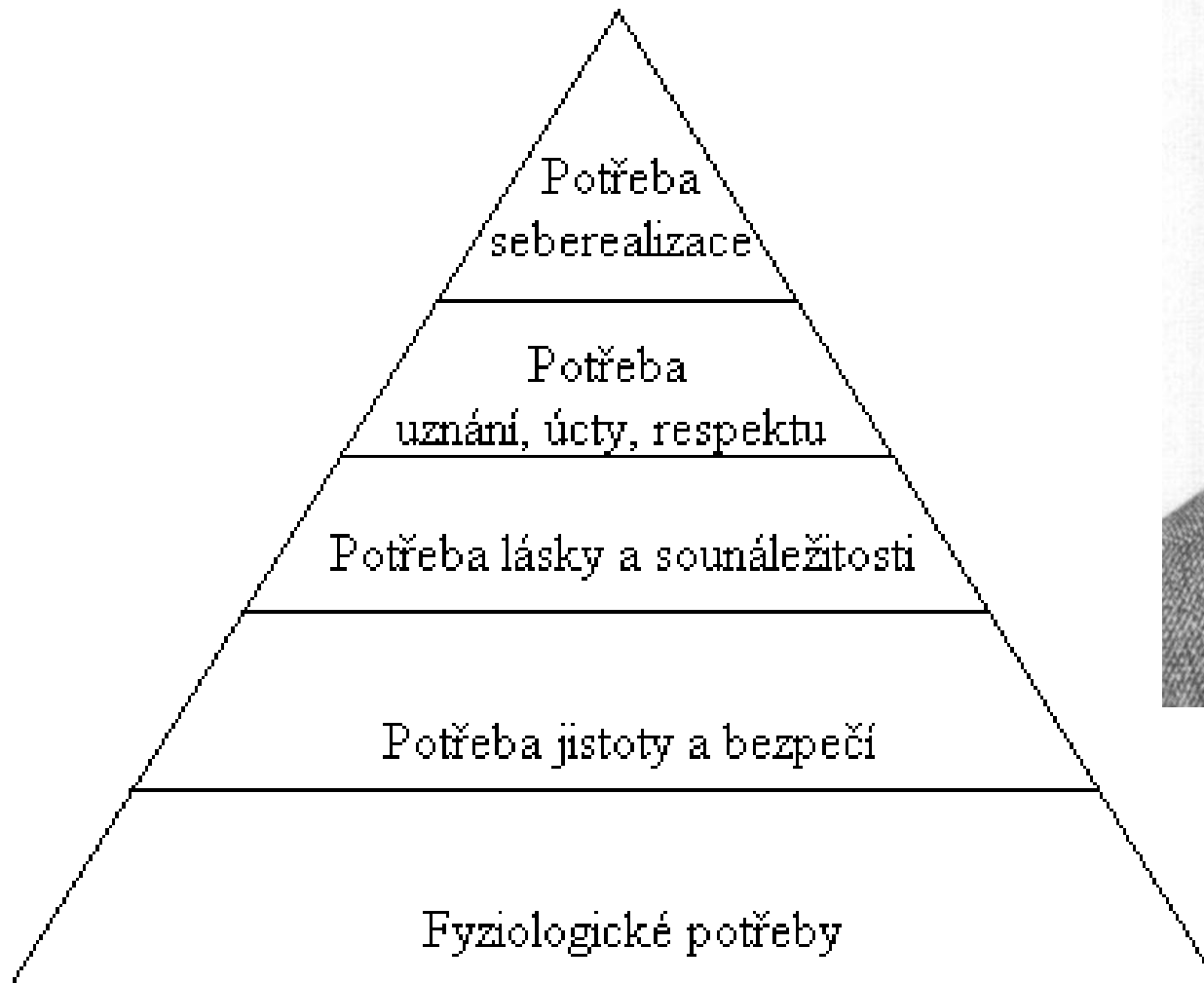
Nurse

MODERNÍ OŠETŘOVATELSTVÍ

- **Ošetrovatelský proces,**
jehož úkolem je uspokojování potřeb nemocných
- **Holismus –** narušení v jedné oblasti se projeví na celku
- **Bio-psycho-sociálně-spirituální** jednota člověka

MODERNÍ OŠETŘOVATELSTVÍ

Abraham Maslow
1908-1970

MODERNÍ OŠETŘOVATELSTVÍ

- Důležitější, než naplnění základních potřeb, je *nalezení smyslu*.
- Člověk totiž žije pouze tehdy, když žije pro něco nebo pro někoho.
- ...překročit úzké zaměření pouze na sebe a být otevřen hodnotám, které nás přesahují

Viktor Emanuel Frankl
1905-1997

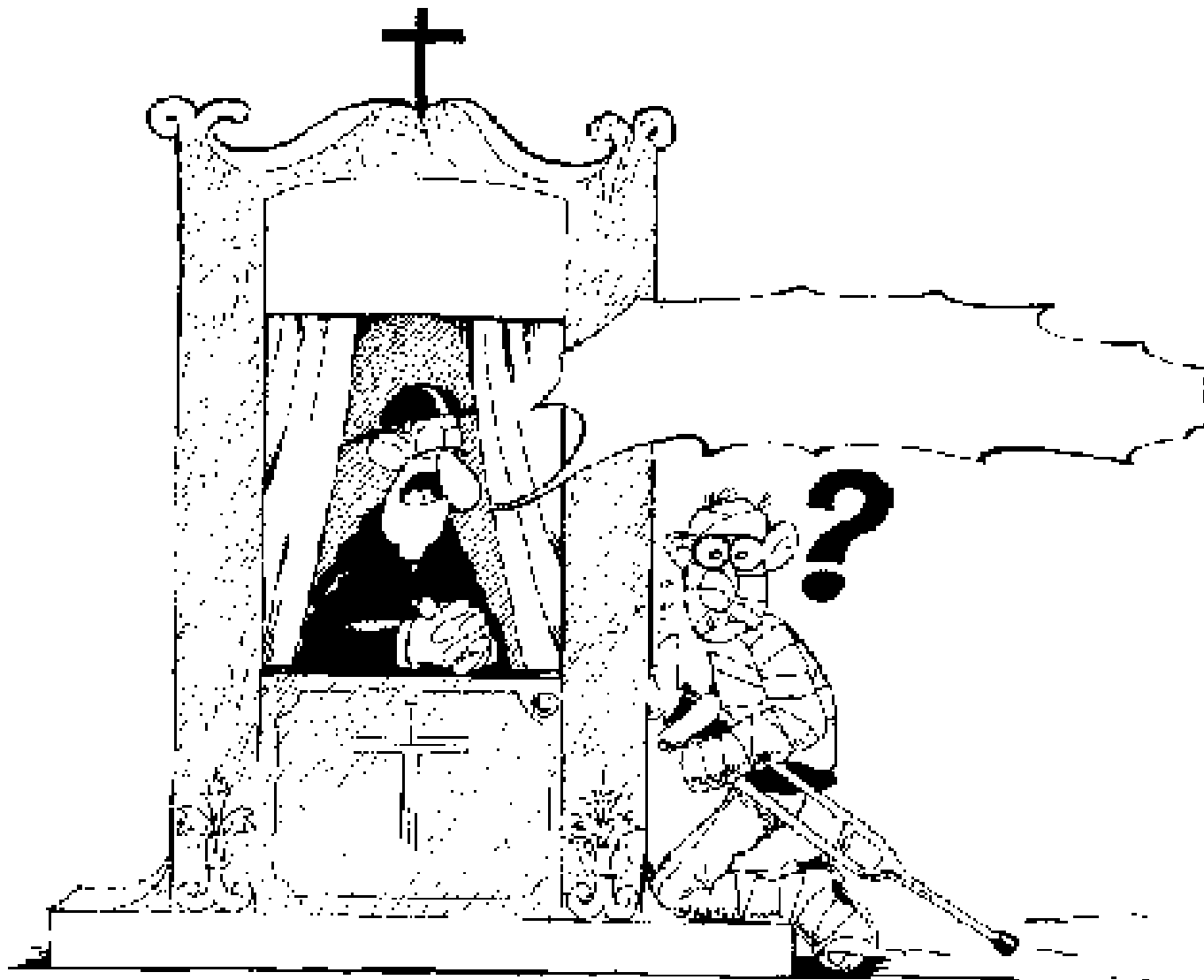
POSTMODERNÍ OŠETŘOVATELSTVÍ

Nemocnice Milosrdných sester sv. Karla Boromejského v Praze pod Petřínem

DUCHOVNÍ POTŘEBY NEMOCNÝCH

POSTMODERNÍ OŠETŘOVATELSTVÍ

- **Kapesní průvodce zdravotní sestry (1996)**

Diagnostická skupina – Integrita osobnosti:

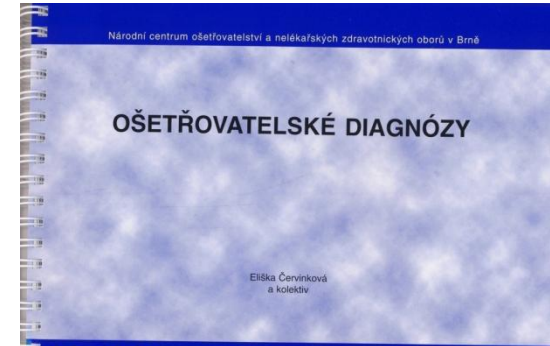
Porušená adaptace, *bezmocnost, beznaděj*, duchovní tíseň, porušené energetické pole, porušená identita, porušený obraz těla, popření, posttraumatický syndrom, stresový syndrom, konfliktní rozhodování, porucha sebeúcty, *smutek, strach, úzkost, zármutek...*

- **sestra:**
empatie, naslouchání, zhodnocení jeho víry, zprostředkování návštěvy duchovního

POSTMODERNÍ OŠETŘOVATELSTVÍ

- **Ošetřovatelské diagnózy (2006)**
pocity nesmyslného a prázdného života, *negativní myšlení, osamělost*, smutek, spánek, strach, *umírání*, úzkost
- **sestra:**
rozhovor, pozorování jeho aktivit, nechá ho vymluvit se či vyplakat, naváže vztah důvěry, nebagatelizuje a nepřehlíží jeho duchovní potřeby, respekt k víře klienta, poskytne prostor a čas k provádění náboženských úkonů, zprostředkuje setkání s blízkou osobou, umožní umírajícím rozloučení a smíření s blízkými, zajistí důstojný konec života, jedná s úctou, vyhledá pomoc odborníka
- nedostatek duchovní opory je jednou z příčin nedostatečné nebo žádné spolupráce pacienta a jako taková má velký vliv na uzdravování

POSTMODERNÍ OŠETŘOVATELSTVÍ

- Ošetřovatelské diagnózy v NANDA doménách (2006)

10. doména – životní princip

deprese, úzkost, stres, smutek, *nedostatek naděje, smyslu života*, klidu, lásky, přijetí, odpuštění, *odvahy*, hněv, špatné zvládání zátěže, *neochotu spolupracovat* s přáteli, rodinnou, duchovními, nezájem o dřívější činnosti, či snížení nebo ztráta schopnosti provozovat dřívější spirituální aktivity, náboženské rituály, kontakty s komunitou věřících; nebo naopak zájem..., *smrt blízké osoby*, životní krize, duchovní krize, *stárnutí*, katastrofy, neštěstí, náhlé ztráty, ale i *samotná hospitalizace*

- sestra:
důraz na spolupráci s odborníkem
na duchovní oblast – nemocničním kaplanem

POSTMODERNÍ OŠETŘOVATELSTVÍ

- **Kvalita života**

KOP – duchovní a citová opora

- **Mezinárodní akreditační standardy pro nemocnice (2008)**

Respekt k hodnotám pacienta

„Nemocnice má vytvořený postup, v rámci kterého uspokojí požadavky pacientů a jejich blízkých na poskytnutí duchovních služeb či podobné požadavky, vyplývající z pacientových spirituálních potřeb a náboženského přesvědčení.“ (PRF 1.1.1)

POSTMODERNÍ OŠETŘOVATELSTVÍ

- **Národní akreditační standardy pro nemocnice (2014)**

Práva pacientů a jejich edukace

Při poskytování zdravotní péče se respektují spirituální potřeby pacientů (standard 2.3)

„Nemocnice zajistí, aby při poskytování zdravotní péče byly respektovány spirituální a náboženské hodnoty pacientů. Pracovníci nemocnice stimulují pacienty k tomu, aby vyjádřili své spirituální potřeby. Pracovníci nemocnice znají postup k zajištění duchovních služeb pro pacienty včetně kontaktů s duchovním mimo pravidelně stanovenou dobu.“

DUCHOVNÍ POTŘEBY NEMOCNÝCH

Potřeby náboženské x duchovní x existenciální ???

- potřeba smyslu
- potřeba vyprávět svůj příběh
- potřeba uspořádat zmatek vzniklý v nemoci
- potřeba vyjít ze zoufalství, strachu, beznaděje
- potřeba vztahu, odpuštění, začlenění do celku
- potřeba nesmrtelnosti, věčného života
- potřeba vztahu k Bohu, modlitby, náboženských rituálů

PROJEVY

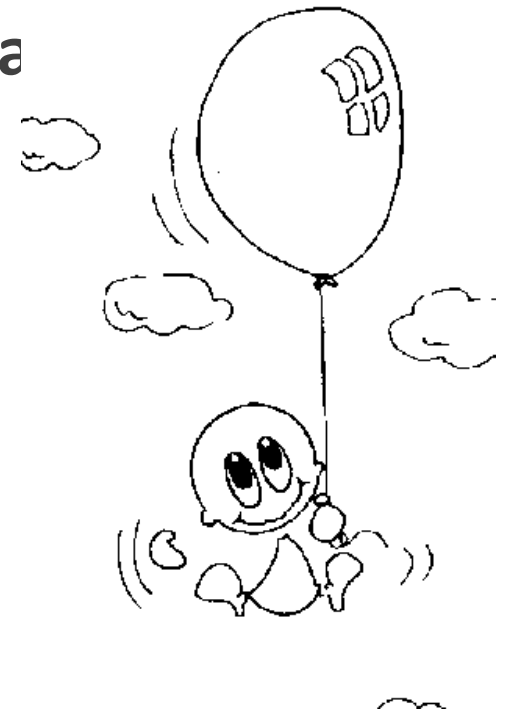
Proč taková nemoc? ? Co se mnou bude dál? ?
Proč právě já? ? Za co? !!! Proč jsem nemocný?
? Jaký smysl má teď můj život? ? Proč? ?
Jaký smysl má moje nemoc? ? Komu to můžu říct? !!!
Kde najdu sílu? Co moje rodina? K čemu ta bolest?
? Pomůže mi někdo? Existuje Bůh, když nechává lidi trpět?
!!!
? Existuje něco po smrti? Budu teď na všechno sám?
Co bude dál? Já vím, že umřu !!! ;?

KDO?

- věřící členové církví
- ti, kdo hledají odpovědi na své otázky
- ti, kteří nechtějí svá trápení nést sami
- ti, kteří mají špatnou prognózu
- ti, kteří nenápadně žádají o pozornost
- ti, kdo prožívají smutek, úzkost, separaci
- ti, ...

CO DĚLAT?

- Úcta, upřímnost, pravdivost, ochota
- Empatie
- Komunikace
- Naslouchání
- Laskavý neurážející humor
- Úsměv
- ...
- **Spolupráce s odborníky:**
psycholog, sociální pracovníci,
nemocniční kaplan, kněz...

CO DĚLAT?

- **Základní otázky komunikace nejen pro sestry**
- **Jak zmírnit niterná trápení nemocných?**
- ...

012 539
Naděžda Špatenková
Jaroslava Králová

ZÁKLADNÍ OTÁZKY KOMUNIKACE

Komunikace (nejen) pro sestry

GALEN

KAPLAN-NEMOCNICE.CZ

kaplan-nemocnice.cz/kontakty-na-nemocnici-kaplany/

KATOLICKÁ ASOCIACE
NEMOCNIČNÍCH KAPLANŮ
V ČESKÉ REPUBLICE

Základní informace

Možnosti Vaší spoluúčasti

Poděkování

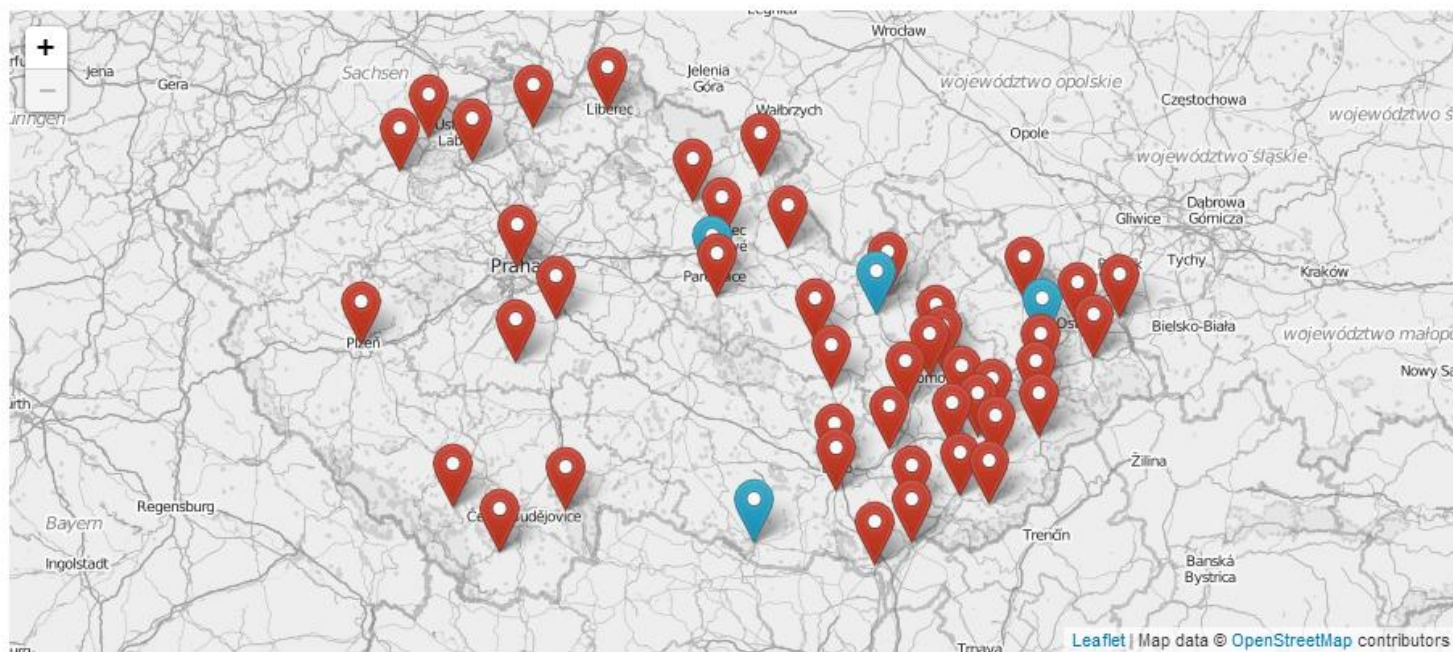
Kontakt

[Katolická asociace nemocničních kaplanů](#) > Kontakty na nemocniční kaplany

Kontakty na katolické nemocniční kaplany (vyznačeny červeně)

Kontakty na kněze (trvalé jáhny) katolické církve, kteří pravidelně poskytují pastorační péči ve zdravotních, příp. sociálních, službách (vyznačeny modře)

Informace o službě
nemocničních
kaplanů

Kontakty na
nemocniční kaplany

Aktuality

Kalendář akcí

Mediální činnost

Související
dokumenty

Vzdělávání

Nemocniční
kaplanství v Evropě

Spolupráce

Odkazy

Intranet

Děkuji za pozornost

